

SITUAȚIA FINANCIAR-BANCARĂ ÎN JUDEȚUL SEVERIN (1944–1948) (III)

Eusebiu Narai*

Cuvinte cheie: *finanțe-bănci, Severin, Lugoj, Caransebeș.*
Mots-clef: *banques, Severin, Lugosch, Caransebeș, terminaison.*

The Banking-Financial Situation in the Severin District (1944–1948) (III) (Abstract)

„Cărășana”, saving-bank Lugoj, founded in the end of XIX century, was further adapting to the economical climate from the area, owning significant participants at many enterprises from the country. Also it has been through hard times in 1939–1941, the savingbank has managed to help the development of agriculture, trade and local industries. The process of „romanization” of Lugoj’s bank continued even in 1944–1948, jewis did not took part of it’s shareholder. The constantly support given by „The Bank Of Timișoara” A.S., Timișoara aloud the development of the activity of the institute of credits from Lugoj after the second world war. Even if the society of „Cărășana” became in the year of 1947, the only bank from Severin district that supposed to finance the industries from the county, all thanks to some aberrants measures and strong control from the state in crediting politics, the financial situation got worse in the beginig of 1948, still has got cash and was capable of unfolding it’s activity in one onorable way. Even with all these, the case of abolition of the remembered bank was disposed. With similar problems others banks-institutions were dealing with in Severin district: „Poporal Bank”, „Institute of credits and savings, Caransebeș, „First Saving House”, „A.Sp. Caransebeș”, „Romanian Bank”, „A.S. Bucharest-branch of Caransebeș,

Studiul de față se referă la situația financiar-bancară din județul Severin din anii 1944–1948, perioadă în care regiunea, ca și întreaga Românie, se confrunta cu o criză economică generată de urmările celui de-al doilea război mondial, dublată de o criză politică declanșată de către Partidul Comunist Român în vederea preluării puterii politice depline în țară, criză ce a afectat profund sistemul financiar-bancar românesc.

În privința băncilor din județul Caraș, „Cărășana”, Casă de Economii Lugoj s-a înființat la data de 15 februarie 1880, în baza hotărârii Adunării Generale de constituire. În conformitate cu prospectul de emisiune și cu articolul 183 din Codul Comercial, au fost desemnați – în calitate de directori ai societății – următorii: Iulian Ianculescu, Ig.S. Deutsch, Filip Deutsch, Isidor B. Deutsch, Hermann Blau, Adalbert de Litsek, Z. Kammergruber, Mihail Schatteles, Maurițiu Deutsch, dr. Benő Fischer, Ed.A. Pollak și Bernard Deutsch (fiul lui Adolf Deutsch)¹.

Noile statute ale institutului de credit lugojean au fost adoptate la 26 octombrie 1922. Conform articolului 4, capitalul social era de 15.000.000 lei, divizat în 75.000 bucăți acțiuni, cu valoarea nominală de 200 lei bucata, iar cel puțin două treimi din acțiuni trebuiau să fie întotdeauna în posesia cetățenilor români. Printre scopurile societății figurau: finanțarea importului și exportului de mărfuri, înființarea de institute financiare, filiale, case de schimb, întreprinderi de comerț agronomic și industrial, precum și participarea la acestea etc. Conducerea băncii era exercitată de: Adunarea Generală; Direcțiunea – desemnată pe timp de 3 ani, cu majoritate relativă de voturi, dintre acționari, compusă din 9–12 membri, dintre care $\frac{3}{4}$ trebuiau să fie cetățeni români; Comitetul de Supraveghere – alcătuit din 3–5 membri, aleși de Adunarea Generală dintre acționari, cu o majoritate relativă, având un mandat de 3 ani².

Societatea bancară a fost relativ puțin afectată de prevederile legii privind lichidarea datoriilor

* Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Litere, Teologie și Istorie, Bd. Vasile Pârvan, nr. 4, e-mail: eusebiunarai@yahoo.com.

¹ Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale (în continuare SJTAN), *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 195, f. 3, 5.

² *Ibidem*, f. 7–8, 11, 13.

agricole și urbane din 7 aprilie 1934, pentru că a avut la dispoziția sa un fond de rezervă substanțial, a beneficiat – în continuare – de un volum ridicat de depuneri spre fructificare și a deținut participații importante la numeroase întreprinderi din țară.

Conform statutelor aprobate de Consiliul Superior Bancar, prin decizia nr. 27 din 10 iulie 1935, a fost consacrată noua denumire a firmei: „Cărășana”, Cassă de Păstrare S.A.³.

Relevante pentru activitatea institutului de credit menționat mai sus sunt cifrele bilanțului încheiat la 31 decembrie 1937: contul de virament era estimat la valoarea de 1.073.146.244 lei, în creștere față de anul precedent (912.348.916 lei); stocul în numerar, plasamentele la Banca Națională a României și la CEC, precum și creanțele cu scadența la vedere la diferite bănci au atins cifra de 29.819.853 lei, adică un plus de 6.063.428 lei față de anul 1936; soldul debitorilor în cont curent a ajuns la 40.271.507 lei, față de 31.310.055 lei în anul 1936, ceea ce demonstrează că volumul afacerilor în cont curent a crescut în mod considerabil, acordându-se prioritar credite pentru fabrici și întreprinderi, în cazul clientele comerciale fiind stipulate termene scurte de preaviz; societatea bancară lugojeană avea participații la două întreprinderi din localitate („Moara și Țesătoria” S.A. și „Bäumel, Steiner și Comp.” S.A.), precum și la banca „Frontiera Banatului” din Caransebeș; împrumuturile pe termen lung, care prezentau un înalt grad de risc, au atins valoarea de 17.103.199 lei, mult mai scăzută față de anul precedent; depunerile spre fructificare au cunoscut o creștere de peste 23% comparativ cu anul 1936, fiind estimate la cifra de 80.581.372 lei; la finele anului s-a înregistrat un profit net de 2.558.805 lei⁴.

În conformitate cu articolul 45 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, societatea „Cărășana” din Lugoj a fost trimisă în judecata Consiliului Superior Bancar sub învinuirea de a fi săvârșit abateri de la:

- dispozițiile art. 20 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, prin faptul că administratorul societății în cauză (Ion Băltescu) îndeplinea – în același timp – funcția de administrator al băncii „Creditul Bănățean” din Lugoj, fără autorizarea prevăzută de lege;
- dispozițiile art. 24 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, deoarece nu a comunicat Consiliului

Superior Bancar remunerațiile globale pe anii 1934, 1935 și 1936;

- dispozițiile art. 30 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, pentru că a publicat tardiv bilanțul semestrial pe 30 iunie 1937 în „Buletinul Oficial Bancar” (la 21 august 1937) și nu a trimis Consiliului Superior Bancar bilanțul pe anul 1936;
- dispozițiile art. 37 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, prin faptul că a acordat firmei „Moara și Țesătoria” S.A. din Lugoj credite în sumă de 4.950.000 lei, depășind cota de 10% din valoarea capitalului plus rezervele (de 27.000.000 lei) fără luarea de garanții reale;
- dispozițiile art. 38, pct. 4 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, pentru motivul că a participat, cu o cotă superioară aceleia îngăduită de lege, la capitalul societății anonime „Moara și Țesătoria” din Lugoj și la fabrica de spirt „Bäumel, Steiner&Co.” din aceeași localitate, așa cum se preciza în rapoartele de anchetă ale Băncii Naționale a României (participând cu o sumă de cca 8.500.000 lei, în timp ce suma îngăduită de lege nu depășea 6.000.000 lei).

În cele din urmă, societatea pe acțiuni „Cărășana”, cu sediul în Lugoj, a fost sancționată cu avertisment de către Consiliul Superior Bancar, în baza dispozițiilor articolelor 45 și 56 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă⁵.

Din păcate, anul financiar 1939 s-a dovedit nefavorabil, datorită precipitării evenimentelor pe plan internațional, culminând cu declanșarea celui de-al doilea război mondial. Institutul de credit amintit a fost supus unor restricții severe, astfel încât afacerile au mers mult mai prost decât în anul precedent: disponibilitățile în numerar însumau 31.586.325 lei; angajamentele băncii constau din depunerile pe libel (60.118.908 lei) și depunerile în cont curent (8.697.946 lei), în total 68.816.854 lei, față de 86.168.010 lei în anul 1938, deoarece, în urma crizei politice, instituția bancară lugojeană trebuia să soluționeze mult mai des cererile de restituire decât în împrejurări normale; portofoliul efectelor s-a urcat, față de anul precedent, cu 231.224 lei; în schimb, portofoliul cambiilor (10.081.576 lei) și contul debitori (34.351.534 lei) prezintă, față de gestiunea anterioară, o scădere de 12.050.593 lei, explicabilă prin faptul că cererile de credit au devenit minimale și au fost satisfăcute

³ *Ibidem*, f. 19.

⁴ *Ibidem*, f. 38.

⁵ *Ibidem*, f. 51–52, 56.

integral; creanțele față de debitorii beneficiari ai legii conversiunii s-au micșorat cu 286.457 lei, iar împrumuturile pe termen lung cu 1.880.109 lei; profitul net, la rândul său, a scăzut față de anii anteriori, cifrându-se la 2.134.070 lei⁶.

Prin decizia Subsecretariatului de Stat al României, Colonizării și Inventarului nr. 2320 din 26 iulie 1941 au fost trecute în patrimoniul Centrului Național de Româniezări 10.000 de acțiuni, în valoare nominală de 200 lei bucata, aparținând băncii „Cărășana” S.A. din Lugoj, cumpărate pentru fosta organizație „Mișcarea Legionară”, de la foștii deținători (Ludovic Vertes, Max Teller, Eugen Dobo și Alfred Galandauer), cu suma de 2.047.659 lei, provenită din fondurile fostei organizații „Straja Țării”. Mandatarii fostei „Mișcări Legionare” (Mitâr Tiberiu, Olariu Rusalin, Moise Dumitru, Stărinu Valeriu, Hodoș Eugen, Ilca Ștefan, Țăru Victor, Crișciu Ioan, Zasloți Cornelii și Vasilescu Petru), pe numele cărora au fost cumpărate acțiunile de mai sus, erau obligați a-și justifica – față de Centrul Național de Româniezări – actele făcute în calitate de acționari ai societății anonime amintite. De asemenea, în baza aceleiași decizii, suma de 2.952.341 lei, provenită din suma de 5.000.000 lei, ridicată de la „Mișcarea Legionară” de către Tiberiu Mitâr, fost prefect legionar la Lugoj, a trecut în patrimoniul statului odată cu depunerea ei la Banca Națională a României⁷.

Ținând seama de repercursiunile dăunătoare vieții economice și financiare, ivite în urma evenimentelor grave petrecute pe scena internațională și accentuate prin participarea României la război alături de Axă, se poate afirma că bilanțul institutului de credit din Lugoj, cu toate greutățile întâmpinate, s-a încheiat cu un rezultat mulțumitor la 31 decembrie 1941: disponibilitățile băncii (numerarul din casă, disponibilul la B.N.R. și C.E.C., creanțele la vedere de la băncile mari) erau, la 31 decembrie 1941, de 17.752.672 lei, față de 17.205.726 lei, la 31 decembrie 1940; la debitorii beneficiari ai legii de conversiune a datoriilor s-a constatat o scădere, față de anul precedent, cu 537.180 lei, deci de aproape 50%; din împrumuturile pe termen lung s-a încasat, în cursul anului 1941, importanta sumă de 3.972.848 lei; participațiile băncii au sporit, în anul 1941, cu suma de 250.000 lei, ce reprezenta prețul de cumpărare a unui pachet de acțiuni „Besco” – fabrica de lichior și rom S.p.A. Lugoj, achiziționate de la Geza Grünhut, cu ocazia „româniezării” acestei

⁶ *Ibidem*, f. 75–76.

⁷ *Ibidem*, f. 151–152.

întreprinderi, operațiune în urma căreia participația societății bancare lugojene la această întreprindere a atins 50% din capitalul social; a fost obținut un profit net de 2.566.677 lei⁸.

Adunarea Generală Extraordinară din 21 martie 1942 a adoptat noile statute ale băncii, cu modificări succesive survenite la 13 martie 1943, 8 mai 1943 și 4 martie 1944. Având drept scop dezvoltarea agriculturii, comerțului, industriei și a oricăror întreprinderi productive, societatea bancară lugojeană dispunea de un capital social în valoare de 30.000.000 lei, împărțit în 60.000 bucăți acțiuni nominative de câte 500 lei fiecare. Conform articolelor 11 și 17 din statute, Consiliul de Administrație se compunea din 3–5 membri aleși de Adunarea Generală, pe termen de 3 ani; toți membrii Consiliului de Administrație trebuiau să fie cetățeni români și să corespundă condițiilor prevăzute de legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, precum și de Decretul-lege nr. 3548, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 245 bis din 19 octombrie 1940; Consiliul de Administrație putea împuternici un Comitet de Direcție sau un administrator-delegat să se ocupe de afacerile băncii, Comitetul de Direcție fiind alcătuit din unul sau mai mulți administratori împreună cu directorul băncii sau înlocuitorul său. De asemenea, Consiliul de Cenzori, desemnat pentru un mandat de 3 ani, era format din 3 titulari și 3 supleanți⁹.

La rândul său, acționariatul institutului de credit lugojean a suferit modificări majore, determinate de politica economică promovată de regimul antonescian. Astfel, în luna august 1943 structura acționariatului era net dominată de elementul românesc (82,86%), la care se adăugau minoritățile etnice, cu excepția evreilor (11,76%); în schimb, etnicii evrei (0,10%) și cetățenii străini (5,28%) nu au primit acțiuni noi de la emisiunea 1943, ponderea lor în institut limitându-se la acțiunile vechi, deținute încă din perioada interbelică¹⁰.

Pentru a putea soluționa problemele de natură financiară cu care se confruntau, banca din Lugoj a procedat la majorări succesive ale capitalului social: 40.000.000 lei (decembrie 1944), 60.000.000 lei (martie 1945) și, respectiv, 100.000.000 lei (decembrie 1945)¹¹.

Procesul de „româniezare” al băncii lugojene a continuat, astfel încât, la sfârșitul anului 1946, structura capitalului societății după cetățenia

⁸ *Ibidem*, f. 189, 192.

⁹ *Ibidem*, f. 248, 250, 252.

¹⁰ *Ibidem*, f. 243.

¹¹ *Ibidem*, f. 267, 318.

a acționarilor se prezenta în felul următor: români – 99,16%, maghiari – 0,66%, germani – 0,17% și sârbi – 0,01%, iar etnicii evrei nu se mai numărau printre acționarii institutului de credit menționat mai sus¹².

Beneficiind de sprijinul constant al „Băncii Timișoarei” S.A. Timișoara, societatea bancară lugojeană și-a îmbunătățit activitatea în cursul anului 1946: disponibilitățile băncii (numerarul din casă, disponibilul la B.N.R. și C.E.C., bonurile de casă și creanțele la vedere față de băncile mari din țară) se cifrau, la 31 decembrie 1946, la suma de 1.719.535.726 lei, pe când, la 31 decembrie 1945, totalul acestora era de 397.018.254 lei, deci o diferență de 1.322.517.472 lei în favoarea anului 1946; plasamentele principale (portofoliul de scont și debitorii în cont curent) figurau, la 31 decembrie 1946, cu un total de 2.705.483.204 lei, adică un spor de 400% față de anul precedent; fondurile de rezervă au crescut de la 80.837.200 lei la 147.527.100 lei, sporul constat provenind din alocația afectată fondului de rezervă statutar din beneficiul anului 1945, din primele de emisiune realizate cu ocazia majorării capitalului social de la 100.000.000 lei la 150.000.000 lei și din aprovizionarea fondului pentru creanțele dubioase; depunerile spre fructificare și conturile curente creditoare însumau 2.486.965.145 lei, înregistrând un spor de circa 300% comparativ cu anul 1945; disponibilitățile băncii acopereau integral angajamentele sale la vedere; institutul de credit din Lugoj s-a implicat și în alte acțiuni, făcând donații pentru scopuri culturale și de binefacere în sumă de 7.828.320 lei (în care era inclusă contribuția pentru ajutorarea populației din regiunile bătute de secetă, în valoare de 3.000.000 lei); a fost obținut un beneficiu net de 49.244.370 lei, o cifră impresionantă în pofida inflației galopante¹³.

Intervenția statului în politica de difuzare a creditelor s-a realizat prin etatizarea Băncii Naționale și prin reducerea considerabilă a numărului băncilor prezentatoare la scont, societatea „Cărășana” devenind – în anul 1947 – singura bancă din județul Severin destinată să finanțeze industria din această parte a țării. De altfel, creanțele s-au acordat pe baza unor instrucțiuni precise și detaliate, s-a instituit controlul întrebuințării, s-au programat întreprinderile producătoare și s-au repartizat pe bănci, pe baza principiului unicității creditului, s-a reglementat colectarea de depuneri spre fructificare ș.a.m.d. Toate aceste măsuri au afectat direct instituțiile bancare românești, inclusiv societatea

„Cărășana” din Lugoj: operațiunile în lei vechi ale anului 1947 au fost lichidate prin efectul reformei monetare; creanțele băncii (la fel ca angajamentele în lei vechi), reduse în raport de 1:20.000, au fost încasate în întregime. Mai mult, în perioada de după 15 august 1947 s-au făcut – în monedă stabilizată – numai operațiunile ce se încadrau în dispozițiile legale privitoare la dirijarea creditului, fiind îndrumate exclusiv spre industriile programate, iar capitalurile necesare societății bancare lugojene erau asigurate de către Banca Națională a României, însă, aceste operațiuni au fost atât de restrânse, încât – cu toate măsurile luate pentru reducerea cheltuielilor de regie – nu s-a putut ajunge la un echilibru între cheltuieli și venituri, astfel că gestiunea anului 1947 s-a soldat cu un deficit de 526.958 lei.

În prima jumătate a anului 1948 societatea „Cărășana” a rămas singura bancă din județul Severin care activa în sectorul industrial, plasamentele sale cunoscând o creștere impresionantă, de la 8.623.500 lei (31 decembrie 1947) la peste 40.000.000 lei (mai 1948), profilându-se recuperarea pierderilor suferite și chiar înregistrarea unui beneficiu modest¹⁴.

Adunarea Generală Extraordinară, întrunită în ziua de 29 mai 1948, a hotărât reducerea capitalului social al băncii lugojene la suma de 18.000.000 lei, pentru a răspunde mai eficient problemelor cu care se confrunta industria locală¹⁵.

În perioada funcționării sale, în conducerea societății „Cărășana” au survenit o serie de schimbări, care au afectat într-o anumită măsură afacerile băncii, dintre care le amintim pe cele mai importante:

Conform hotărârii Adunării Generale din 9 aprilie 1936, și-au pierdut calitatea deținută un număr de 3 persoane (administratorul Daniel Nikolits, care nu a fost reales în funcție, cenzorii David Spitzer-înlăturat din funcție și Aurel Crăinicescu-decedat între timp). În egală măsură, au fost desemnați noi administratori (prof. Nicolae S. Penescu și av. dr. Titus Popovici) și cenzori (expertul-contabil Dimitrie Gall, dr. Zoltán Litsek-avocat, dr. Iuliu Popper-medic, Ioan Lupu-comerciant, Romulus Șoimu-secretar general la Camera de Comerț și Industrie Lugoj și Ludovic Steiner-proprietar), precum și 2 procuriști (Oscar Boer și Ioan Vojkicza)¹⁶.

Adunarea Generală din 26 martie 1939 a decis înlăturarea din funcție a administratorului Ludovic

¹² *Ibidem*, f. 331.

¹³ *Ibidem*, f. 384–385.

¹⁴ *Ibidem*, f. 436–437.

¹⁵ *Ibidem*, f. 420.

¹⁶ *Ibidem*, f. 19, 22, 42–43.

Vértes și desemnarea lui Grigore Popescu în locul său. De asemenea, în cursul anului 1939 au fost realeși în Consiliul de Administrație, pentru un nou mandat de 3 ani, dr. Caius Brediceanu și Ernest Hirschl¹⁷.

Consiliul de Administrație, întrunit în ședință la data de 22 noiembrie 1940, a luat act de demisia a 3 administratori (dr. Ioan Băltescu, dr. Titus Popovici și Nicolae S. Penescu) și a 3 cenzori (Ferdinand Schramm, Martin Epstein și dr. Iuliu Popper). În același timp, au fost cooptați 2 noi cenzori (Coriolan Novac, expert-contabil și Ioan Lupu)¹⁸.

La ședința Consiliului de Administrație din 21 decembrie 1940 s-a hotărât completarea acestuia, prin cooptarea a 3 noi membri (avocat Ion Crișciu, ing. Ștefan Ilca și Dimitrie Moise). Tot acum, s-a luat la cunoștință demisia inginerului Adalbert Szladek (administrator) și a avocatului Zoltán Litsek (cenzor)¹⁹.

La începutul anului 1941 au fost înregistrate alte demisii: Géza Grünhut, Ernest Hirschl, Alexandru Kovács, Marcel Mikes, dr. Leopold Sebestyén și dr. Felician Vértes – administratori; Oliver Podhradzky și Dimitrie Gall – cenzori²⁰.

În ziua de 15 ianuarie 1941 dr. Caius Brediceanu și-a înaintat demisia din funcția de administrator²¹.

Adunarea Generală din 15 martie 1941 l-a desemnat pe lt.-col. Ioan Hidu în calitate de cenzor supleant²².

La începutul lunii iulie 1941 au demisionat 3 cenzori supleanți (Ioan Lupu, Romulus Șoimu și Ludovic Steiner)²³.

În prima jumătate a lunii iulie 1941 și-au prezentat demisiile Dumitru Moise, membru în Consiliul de Administrație și avocatul Ion Crișciu, administrator-delegat. Adaptându-se politicii de „românizare” a economiei naționale promovată de regimul antonescian, în ședința Consiliului de Administrație din ziua de 24 iulie 1941 prof. Tiberiu Mităr a fost cooptat în calitate de membru în Consiliul de Administrație și administrator-delegat²⁴.

În data de 10 august 1941 ing. Ștefan Ilca a demisionat din Consiliul de Administrație al societății amintite²⁵.

¹⁷ *Ibidem*, f. 58, 77.

¹⁸ *Ibidem*, f. 134.

¹⁹ *Ibidem*, f. 78.

²⁰ *Ibidem*, f. 131.

²¹ *Ibidem*, f. 81.

²² *Ibidem*, f. 84.

²³ *Ibidem*, f. 83.

²⁴ *Ibidem*, f. 147.

²⁵ *Ibidem*, f. 154.

În primele zile ale lunii septembrie 1941 și-au pierdut calitatea de administratori Ioan Lupu, din cauza demisiei sale și Grigorie Popescu, din motive de incompatibilitate. De asemenea, prin decizia Tribunalului Lugoj din 16 septembrie 1941 au fost numiți provizoriu – în calitate de administratori – următorii: dr. Caius Brediceanu, dr. Ionel Dobrin, Ioan Lupu, Ioan Albu și Mihail Suci. Datorită retragerii garanției de 585 acțiuni, depusă pentru Ioan Crișciu, de către „Banca Timișoarei” S.A. Timișoara, Comitetul de Direcție al băncii „Cărășana” din Lugoj, întrunit în ședință la data de 15 octombrie 1941, l-a revocat pe acesta din funcția de administrator al societății menționate mai sus. La scurt timp, au fost luate în considerare refuzurile formulate de Caius Brediceanu și Ioan Albu, primul din motive neprecizate, iar cel de-al doilea din cauza cumulului de funcții (era și director executiv al „Băncii Timișoarei” S.A. Timișoara – n.n.). Mai mult, în ședința Consiliului de Administrație din 11 noiembrie 1941 dr. Ionel Dobrin a fost desemnat în calitate de administrator-delegat, iar la întrunirea aceluiași for de conducere din 17 decembrie 1941 Ioan Fonoș a fost cooptat în funcția de procurist al societății²⁶.

Măsurile antisemite s-au amplificat în cursul anului 1942. Astfel, în ședința Consiliului de Administrație al băncii „Cărășana” din 21 martie 1942 s-a decis ca directorul acesteia, Rudolf Weichherz, de origine evreiască, să fie concediat începând cu data de 1 mai 1942 și s-a luat în considerare demisia procuristului societății, Oscar Boer, etnic evreu.

În consecință, la sfârșitul anului 1942 conducerea instituției bancare lugojene era exercitată de 4 administratori (dr. Ionel Dobrin doctor în drept, dr. Ștefan Cruceanu-licențiat al Academiei Comerciale, dr. Cornel Groșoreanu doctor în drept și Ioan Lupu-absolvent al Școlii civile), 3 cenzori titulari (Coriolan Novac, Victor Chevereșan și Cornel Maghețiu-absolvenți ai Școlii Comerciale Superioare) și 2 cenzori supleanți (Traian Iovănescu-absolvent de școală primară și lt.-col. Ioan Hidu – absolvent al Școlii Militare)²⁷.

La începutul anului 1944 a fost cooptat, în calitate de cenzor supleant, Ioan Iacobescu, absolvent al Școlii Comerciale²⁸.

Adunarea Generală a băncii amintite, întrunită în ședință la data de 1 martie 1945, l-a cooptat, în calitate de administrator, pe renumitul politician bănățean dr. Coriolan Băran și l-a numit, în funcția de consilier, pe fostul director al societății,

²⁶ *Ibidem*, f. 155, 179, 214, 219.

²⁷ *Ibidem*, f. 213, 238.

²⁸ *Ibidem*, f. 265 v.

Rudolf Weichherz, ca o măsură reparatorie pentru nedreptatea făcută acestuia cu 3 ani în urmă. La aceeași ședință a fost desemnat un Comitet de Supraveghere, care să se ocupe îndeaproape de afacerile băncii pentru o perioadă de 3 ani, compus din 12 membri: dr. Zeno Bejan, dr. Fabius Geleșian, dr. Trifon Lația, dr. Tiberiu Seviciu, Iuliu Huszarek, Dănilă Schreiner, Ioan Harambașa, dr. Traian Balangianu, dr. Nicolae Proștean, dr. Ștefan Bălan, Constantin Cernescu și Ovidiu Dobrin²⁹.

La data de 16 februarie 1946, dr. Victor Lăzărescu, avocat de profesie, a fost cooptat în calitate de administrator al societății „Cărășana”. De asemenea, în conformitate cu hotărârea ședinței Consiliului de Administrație, ținută la 20 decembrie 1946, subdirectorul Ioan Voichița a fost avansat în funcția de director al contabilității³⁰.

În prima decadă a lunii mai 1947 a fost consemnată pierderea calității de administrator deținută de Ioan Lupu, în urma decesului și de cenzor supleant pentru lt.-col. Ioan Hidu, datorită expirării mandatului său³¹.

Consiliul de Administrație al băncii amintite, întrunit în ședință la data de 24 mai 1947, l-a cooptat pe Coriolan Lupu în funcția de administrator³².

Ședințele Consiliului de Administrație din 6 și 20 octombrie 1947 au luat act de demisiile lui Cornel Grofșoreanu și Ștefan Cruceanu din Consiliul de Administrație, simultan cu cooptarea de noi membri, la recomandarea Băncii Naționale a României: Ioan Borlovan (funcționar), Mihail Moescu (subinginer) și Ioan Dragoș (agricultor)³³.

La sfârșitul anului 1947 conducerea băncii lugojene a fost completată prin cooptarea de noi membri – 4 administratori (dr. Borislav Popovici, Grigorie Olariu, Carol Polerecky sen. și dr. Nicolae Negrea) și 1 cenzor (Ioan Ardelean)³⁴.

În luna iulie 1948, cu puțin timp înainte de lichidarea băncii, a expirat mandatul a 7 administratori (dr. Ionel Dobrin, dr. Coriolan Băran, dr. Victor Lăzărescu, Coriolan Lupu, Ioan Dragoș, ing. Mihai Moescu și Ioan Borlovan) și a cenzorului Victor Chevereșan. Tot acum, a intrat în pensie directorul contabilității, Ioan Voichița³⁵.

Personalul societății „Cărășana” s-a menținut aproape constant până la sfârșitul anului 1947: 17 angajați – până în 1945, 16 angajați – în anii 1946 și 1947 ș.a.m.d. În perioada amintită

personalul administrativ inferior era predominant, comparativ cu celelalte categorii de angajați; majoritatea angajaților aveau o pregătire temeinică în domeniu (Școala Comercială Superioară, Academia Comercială, Școala de Administratori și Notari etc.); din punct de vedere etnic, minoritarii germani și maghiari aveau o pondere de peste 50% în structura personalului băncii lugojene³⁶. Până în preajma desființării sale, societatea bancară amintită a pierdut o mare parte din personal: la 1 martie 1948 au fost pensionați 5 funcționari, iar în cursul lunii mai 1948 au fost concediați alți 4 funcționari dintre cei mai tineri, preluați ulterior de B.N.R.³⁷.

Bilanțul activității băncii pe primul semestru al anului 1948 prezenta următoarele cifre, deloc îngrijorătoare: numerarul în casă – 1.035.525 lei; disponibilul la bănci – 314.591 lei; portofoliul de titluri – 827.551 lei; portofoliul de scont – 40.005.000 lei; debitori – 764.102 lei; participații – 11.319.187 lei; imobile – 6.818.004 lei; capital social – 18.000.000 lei; fonduri de amortisment – 483.856 lei; depuneri spre fructificare – 676.877 lei; angajamente de reescont – 40.755.000 lei; comisioane încasate – 865.250 lei etc.³⁸.

În concluzie, nimic nu îndreptățește lichidarea imediată a instituției bancare lugojene. Cu toate acestea, Decretul nr.197, publicat în „Monitorul Oficial” nr.186 din 13 august 1948, consemna intrarea băncii „Cărășana” în stare de lichidare, această operațiune prevăzând demiterea urgentă, in corpore, a conducerii sale. Câteva zile mai târziu, la 25 august 1948, în baza telegramii Curtii Superioare Bancare a fost numit – în calitate de lichidator al băncii amintite – Gheorghe Ucenic, funcționar B.N.R. Societatea „Cărășana” a fost radiată din Registrul firmelor sociale prin Încheierea Tribunalului Severin-Lugoj nr. 7644 din 27 august 1948³⁹.

Pe raza orașului Caransebeș, altădată un important centru bancar al Banatului de sud, se aflau câteva instituții de credit reprezentative, a căror activitate va fi prezentată detaliat în paginile ce urmează.

„Banca Poporală”, Institut de Credit și Economii Caransebeș s-a constituit cu scopul declarat de „a promova interesele economiei, industriei și ale comerțului peste tot, și îndeosebi a conlucra la dezvoltarea spiritului de economisire, la procurarea și înlănțuirea creditului cu dobânzi legale și juste pentru poporul muncitor”.

²⁹ *Ibidem*, f. 277, 326.

³⁰ *Ibidem*, f. 380, 385.

³¹ *Ibidem*, f. 379.

³² *Ibidem*, f. 373.

³³ *Ibidem*, f. 396.

³⁴ *Ibidem*, f. 439–440.

³⁵ *Ibidem*, f. 403.

³⁶ *Ibidem*, f. 235–236, 263, 331.

³⁷ *Ibidem*, f. 437.

³⁸ *Ibidem*, f. 406.

³⁹ *Ibidem*, f. 430, 433.

La 1 decembrie 1906 s-a semnat și lansat proiectul de înființare a institutului amintit.

Două luni mai târziu, la 28 februarie 1907, a fost convocată adunarea generală de constituire. Cu această ocazie a fost ales Consiliul de Administrație, alcătuit din: Andrei Ghidiu – protopopul Caransebeșului, dr. Petru Barbu – profesor de teologie la Caransebeș, Ioan Bogoevicu – preot (Teregova), George Tătucu – preot (Iablanița), Iuliu Musta – preot (Glimboca) ș.a. De asemenea, a fost desemnat Consiliul de Cenzori, format din: Aurel Spătan – preot (Sacul), Nicolae Cornean – preot (Apadia), George Cătană – învățător (Valeadeni) etc.⁴⁰.

Banca amintită a cunoscut o dezvoltare continuă până la declanșarea crizei economice:

a) În 1910 – s-a înființat prima filială în comuna Teregova, care a acordat credite ieftine în ținutul Crainei.

b) În 1921 – s-a înființat expoziura din Eșelnița (în apropiere de Orșova), care a furnizat credite pentru comunele de pe malul Dunării, până la Moldova Nouă; de asemenea, prin fuziunea cu banca maghiară „Bozovicsi Népbank”, s-a înființat o filială în comuna Bozovici, care a alimentat cu credite întreg ținutul Almăjului.

c) În 1926 – s-a înființat expoziura din comuna Sacul, în patrimoniul băncii caransebeșene trecând, prin fuziune, banca „Săcana” din comuna menționată.

d) În 1928 – s-a înființat filiala din comuna Mehădia (lângă Băile Herculane), în urma fuziunii cu băncile „Grănicerul Bănățean” și „Cetatea” din localitatea amintită; tot acum, la insistența mai multor fruntași din ținutul Buziașului, s-a constituit filiala din comuna Buziaș.

e) În 1930 – banca „Sebeșana” din Caransebeș, confruntată cu greutăți financiare, a trecut, prin fuziune, în patrimoniul institutului din Caransebeș⁴¹.

În anii 1931–1934, ca efect al mării depresiuni economice, s-a redus numărul funcționarilor băncii amintite și s-au desființat 3 filiale ale acesteia (Sacul, Mehădia și Buziaș). După redresarea situației, în intervalul 1934–1944 instituția bancară caransebeșeană a desfășurat o activitate rodnică, contribuind în permanență la toate operele de binefacere⁴².

Pornind de la faptul că „Banca Poporală” din Caransebeș a colaborat mult timp cu institutul „Pârvovana” din Pârvova, Consiliul Superior Bancar a încredințat operațiunile de lichidare ale institutului amintit în seama „Băncii Poporale” din Caransebeș, care a preluat întreg patrimoniul băncii „Pârvovana” în perioada 14–16 martie 1943⁴³. După desființarea băncii „Pârvovana”, existând posibilități de dezvoltare în zonă, institutul de credit din Caransebeș a luat decizia de a înființa o sucursală în comuna Pârvova, în luna ianuarie 1944⁴⁴.

Capitalul social s-a majorat constant în perioada 1907–1943, fapt determinat de amploarea operațiunilor pe care le făcea instituția bancară în zonă: 140.000 coroane, echivalente cu 70.000 lei (în 1907); 110.000 lei (în 1912); 300.000 lei (în 1920); 1.000.000 lei (în 1922); 3.000.000 lei (în 1924); 6.000.000 lei (în 1927); 10.000.000 lei (în 1930), repartizat în 20.000 bucăți acțiuni nominative a 500 lei fiecare. Majoritatea acțiunilor aparțineau cetățenilor români (19.514 bucăți), restul aflându-se în posesia a 27 cetățeni iugoslavi, 3 cetățeni americani etc. Din punct de vedere etnic, acțiunile societății bancare erau distribuite după cum urmează: români – 19.775 acțiuni (98,87%), germani – 176 acțiuni (0,88%), maghiari – 31 acțiuni (0,15%) și evrei – 18 acțiuni (0,10%). După profesioni, capitalul social era deținut de 53 biserici ortodoxe românești, 142 preoți, 292 agricultori, 405 particulari, 66 comercianți, 21 industriași și meseriași⁴⁵.

În anii 1944–1948 banca amintită a continuat să acorde credite pentru stimularea activității sectoarelor productive din regiunea respectivă, extinzându-și raza de acțiune. Creditele erau orientate, cu precădere, pentru susținerea agriculturii, cea mai grav afectată în această perioadă. Bucurându-se de sprijinul permanent al Băncii Naționale, institutul amintit a acordat – în cursul anului 1946 – credite în valoare de 65.320.000 lei, în anii următori suma alocată agriculturii cunoscând o creștere constantă⁴⁶.

Capitalul social s-a menținut neschimbat în anii 1944–1946, deși se impunea sporirea considerabilă a acestuia, pentru a acoperi creanțele băncii și pentru a servi – în continuare – scopului principal: creditarea agriculturii și industriei locale. La ședința Adunării Generale Extraordinare din

⁴⁰ Idem, *fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj*, d. 75/1938–1947, f. nenumărată.

⁴¹ *Ibidem*, f. nenumărată.

⁴² Serviciul Județean Caraș-Severin (Caransebeș) al Arhivelor Naționale (în continuare SJCASAN), *fond „Banca Poporală”, Institut de Credit și Economii Caransebeș*, d. 295/1944, f. 2.

⁴³ *Ibidem*, d. 277/1942–1944, f. 1.

⁴⁴ SJTAN, *fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj*, d. 75/1938–1947, f. nenumărată.

⁴⁵ SJCASAN, *fond „Banca Poporală”, Institut de Credit și Economii Caransebeș*, d. 295/1944, f. 3–4.

⁴⁶ *Ibidem*, d. 325/1946, f. 8.

17 aprilie 1947 s-a hotărât majorarea succesivă a capitalului social: prima tranșă (până la 40 milioane lei) era posibilă prin reevaluarea imobilului din comuna Bozovici, conferindu-se vechilor acționari câte 3 acțiuni noi – pentru fiecare acțiune deținută – în mod gratuit; a doua tranșă (până la 120 milioane lei) urma să se realizeze prin una sau mai multe emisiuni, însă Consiliul de Administrație nu și-a dat acordul de principiu pentru suplimentarea capitalului social⁴⁷.

În aceste condiții, beneficiul net al băncii a cunoscut o creștere semnificativă în anii 1945–1946: de la 843.257 lei⁴⁸ la 1.466.291 lei⁴⁹.

Conducerea societății bancare a rămas neschimbată în ultimele decenii de funcționare a acesteia, sugerând o accentuată stabilitate în luarea deciziilor și evitarea implicării factorului politic în administrarea sa. Din Consiliul de Administrație făceau parte: Romulus P. Ancușă, absolvent al Academiei Teologice, membru în Consiliul eparhial (Caransebeș) – președinte, cu mandat până în 1950; lt.-col. Romulus Boldea, absolvent al Academiei Militare (Caransebeș), cu mandat până în 1948 și comerciantul Iosif Căpușă, absolvent al Școlii Inferioare de Comerț (Mehadia), cu mandat până în 1952 – membri. Comitetul de Cenzori era alcătuit din: Ioan Popoviciu, absolvent al Academiei Teologice, proprietar (Lugoj), Zaharia Miulescu, absolvent al Școlii Inferioare de Comerț, comerciant (Pârvova) și expertul-contabil Axente Mureșan, absolvent al Școlii Superioare de Comerț, inspector la U.D.R. (Reșița) – cenzori titulari, cu mandat până în 1947; Andrei Imbrea, Vasile Atanasescu (contabil autorizat) și Iancu Băcilă – cenzori supleanți, cu mandat până în 1947. Activitatea băncii era coordonată, la nivel central, de către Isidor Tătariu (director general) și Constantin Călțiun (director), ambii fiind absolvenți ai Școlii Superioare de Comerț. Un rol destul de important – pe plan local – revenea lui Romulus Bogoevici, conducătorul filialei Teregova și lui Iosif Ivanovici, conducătorul filialei Bozovici, expozitura Eșelnița depinzând direct de Centrală⁵⁰.

Printre acționarii societății bancare amintite figurau persoane fizice, în mare majoritate de pe cuprinsul Banatului și Ardealului: Caransebeș, Nevrincea, Rugi, Sighișoara, Porumbacul de Jos, Orăștie, Vălișoara, Valeapai, Globul Craiovei,

Jidovin, Alba Iulia, Prisian, Ohaba-Forgaci, Beiuș, Bocșa Montană, Bocșa Română, Apadia, Cârpa, Surducul Mic, Ocna de Fier, Turnu Ruieni, Ogradena, Bogâltin, Iaz, Zăgajeni, Sălbăgel, Caransebeșul Nou, Panciova ș.a.m.d. Din acționariatul institutului de credit făceau parte și persoane juridice, inclusiv 18 bănci din Banat și Transilvania (Banca Națională a României, „Albina” – Sibiu, Banca Românească – București, Banca Agrară – Cluj, „Creditul Bănățean” – Lugoj, „Prima Cassă de Păstrare” – Caransebeș, Banca Centrală – Turda, „Făgețeană” – Făget, „Prima Ardeleană” – Sibiu, „Pârvovana” – Pârvova, „Berzava” – Reșița, „Lucafăru” – Vârșeț, Banca Almăjului – Bozovici, „Munteanu” – Cornereva, „Banca Timișoarei” – Timișoara, „Cassa de Păstrare” – Seliște, „Frații Renner” – Cluj și „Solidaritatea” – Sibiu), precum: Comunitatea de Avere Caransebeș, Dieceza ortodoxă română Caransebeș, Fondul de Pensie al funcționarilor „Băncii Poporale” Caransebeș, Fondul Teologic Caransebeș, Liceul „Traian Doda” Caransebeș, Reuniunea învățătorescă din Caransebeș, bisericile ortodoxe române din Bocșa Montană, Bocșa Română, Ocna de Fier, Eșelnița și Buziaș, fundația „N. Popoviciu” Iaz, Fondul Protopresbiterial din Oravița Montană, Liceul „Caius Brediceanu” Lugoj etc.⁵¹.

Numărul angajaților nu a cunoscut fluctuații semnificative, personalul fiind retribuit corespunzător statutului social. Astfel, la începutul anului 1944 societatea bancară caransebeșeană avea 8 angajați (7 români și 1 german), dintre care: personal administrativ superior – 2 și personal administrativ inferior – 6. În schimb, la sfârșitul anului 1947 instituția amintită număra 5 angajați, familiile acestora primind cartele de alimente⁵².

La începutul anului 1948, cu puțin timp înainte de naționalizare, „Banca Poporală” Caransebeș mai avea filiale în Bozovici, Pârvova și Teregova și o expozitură în Eșelnița, în apropiere de Orșova, beneficiind de un capital social (vărsat) în valoare de 10.000.000 lei și un fond de rezervă estimat la 1.000.000 lei. Conducerea sa era asigurată, în continuare, de către Isidor Tătariu (director general) și Constantin Călțiun (director)⁵³.

„Prima Cassă de Păstrare” S.p.A. Caransebeș s-a înființat la 28 februarie 1877, în conformitate cu statutele adoptate în cadrul Adunării Generale de constituire⁵⁴.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 5.

⁴⁸ *Ibidem*, d. 313/1945–1946, f. 9.

⁴⁹ *Ibidem*, d. 325/1946, f. 17.

⁵⁰ *Ibidem*, d. 298/1944, f. 1–2; *Ibidem*, d. 313/1945–1946, f. 11.

⁵¹ *Ibidem*, d. 314/1945, f. 1–20; *Ibidem*, d. 296/1944, f. 2.

⁵² *Ibidem*, d. 298/1944, f. 1, 3–6; *Ibidem*, d. 334/1947, f. 1.

⁵³ *Ibidem*, d. 338/1948, f. 1.

⁵⁴ SJTAN, *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 198, f. 73–74.

Statutele au fost modificate și traduse în limba română, fiind acceptate de Adunarea Generală Extraordinară din 8 septembrie 1921 și Adunarea Generală Ordinară din 4 martie 1923. Firma a fost înscrisă la Tribunalul Caransebeș în ziua de 20 iunie 1922, iar funcționarea sa a fost aprobată de către Ministerul Finanțelor în urma avizului Comisiei Speciale Economice de pe lângă Ministerul Industriei și Comerțului, prin adresa nr. 268.479 din 1 martie 1923. În art. 3 al statutului era stabilit scopul băncii amintite:

a) „Primirea spre fructificare a depunerilor pe carnet de economie, bonuri de cassă, precum și operațiunile de cont-curent și de cont-cecure”;

b) „Avansuri asupra hârtiilor de valoare (efecte), obligațiuni, cambii, monezi, metale nobile, produse, mărfuri, warrante, recepse de magazinaj și hipotecă”;

c) „Cumpărarea și vânzarea, scontul, avansuri și încasarea de cambii, de warrante, a tot felul de obligațiuni, polițe, precum și a tot felul de efecte, atât pe cont propriu cât și în comision”;

d) „Cumpărarea și vânzarea, pe cont propriu sau în comision, de mărfuri, monezi (în metal sau hârtie), metale nobile și a tot felul de produse; de asemenea comerțul (cumpărarea și vânzarea) în en-gros și en-detail cu vin, bere, alcool și băuturi alcoolice”;

e) „Însărcinarea cu parcelarea terenurilor, sau cumpărarea sau vânzarea lor în cont propriu sau comision”;

f) „Acordarea de credit particularilor, caselor comerciale, societăților anonime și tuturor întreprinderilor, fie credit personal, fie credit garantat prin cauțiuni”;

g) „Participarea la împrumuturile statului, comunelor sau județelor, participarea în afaceri comerciale, participarea la emisiunile de bilete de loterie, intrarea în syndicate, precum și toate celelalte operațiuni de bancă și zărafie, pe cont propriu sau în comision”;

h) „Înființarea de asociațiuni pentru acordarea de credite sau participarea la asemenea fondări”;

i) „Înființarea de case de păstrare, bănci, societăți pe acțiuni, asociațiuni, întreprinderi industriale și comerciale, sau a altor instituțiuni similare; participarea eventuală în conducerea unor asemenea creațiuni, precum și sprijinirea și executarea operațiunilor a unor asemenea așezăminte deja existente”;

j) „Încheierea de contracte de furnizare pe cont propriu sau în comision”;

k) „Înființarea, organizarea și exploatarea, sau luarea și darea în arendă de elevatoare, locuri virane de încărcat mărfuri, săli pentru licitații, precum și afacerile în legătură cu acest fel de organizațiuni”;

l) „Înființarea de depozite cu probe de mărfuri, produse în țară sau străinătate, organizarea sau participarea la expoziții din țară sau străinătate”;

m) „Înființarea de reprezentanțe, agenții și birouri de informațiuni”;

n) „Obținerea și comunicarea informațiilor de tot felul cu privire la starea comerțului, taxele vamale, taxele de circulațiune și consumație, precum și cele referitoare la piața de consum”⁵⁵.

În baza aceluiași statut, durata existenței societății era de 60 ani, socotită din ziua înregistrării firmei, putând fi prelungită prin decizia adunării generale⁵⁶.

Conform articolului 5 din statut, capitalul inițial al societății era de 5.000.000 lei, împărțit în 50.000 bucăți acțiuni la purtător de câte 100 lei/valoare nominală; două treimi din acțiuni trebuiau să fie, întotdeauna, în posesia cetățenilor români⁵⁷.

Organele de conducere ale societății erau: direcțiunea, adunarea generală și comitetul de supraveghere. Afacerile societății erau conduse de direcțiune, care își asuma responsabilitatea stabilită în codul comercial. Direcțiunea era compusă din cel puțin 5 și cel mult 20 de membri, din care $\frac{3}{4}$ trebuiau aleși dintre cetățenii români; directorii erau desemnați de către adunarea generală pe o durată de 3 ani. Direcțiunea alegea – din sânul său – un președinte și un vicepreședinte. Comitetul de supraveghere se compunea din 10 membri, desemnați de adunarea generală pe termen de un an, din care $\frac{3}{4}$ trebuiau să fie cetățeni români⁵⁸.

– Societatea bancară a cunoscut o dezvoltare constantă până în 1930, dovedindu-se de un real folos pentru locuitorii din zonă. Capitalul social s-a majorat substanțial în intervalul 1877–1930, pentru a satisface nevoile de credite ale sectoarelor productive din Caransebeș și împrejurimi: 15.000 guldeni (1877); 18.000 guldeni (1881); 21.000 guldeni (1882); 24.000 guldeni (1883); 27.000 guldeni (1884); 30.000 guldeni (1885); 60.000 guldeni (1892); 90.000 guldeni (1899); 180.000 coroane (1900); 500.000 coroane (1907); 1.000.000 coroane (1911); 1.036.277 coroane (1912); 1.037.822 coroane (1913); 1.040.200 coroane (1916); 1.500.000 coroane (1918); 1.000.000 lei (1920); 2.000.000 lei (1921); 5.000.000 lei (1924), menținându-se la această valoare până în 1944⁵⁹.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 95–97.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 97.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 97.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 98, 101–102.

⁵⁹ *Ibidem*, d. 14, f. nenumărată.

Instituția de credit amintită a fost ferită de pierderi grave până în 1930, promovând o politică foarte prudentă de gestionare a fondurilor, concretizată în: scăderea creditelor, obținerea de noi acoperiri de la debitori, neacordarea de noi împrumuturi decât în funcție de valoarea imobilelor și veniturilor pe piață, scăderea dobânzilor la depuneri. De asemenea, societatea bancară caransebeșeană nu a utilizat – decât în măsură restrânsă – credite din partea altor instituții; în schimb, s-a folosit parțial de creditul de reescont deținut la B.N.R. Mai mult, banca amintită a înființat o societate pe acțiuni, cu concursul Fabricii de Bere „Timișoreana” S.A. Timișoara, din depozitul de spirtoase și a vândut acestei societăți casa proprie, în care a fost plasat sediul său. Ca urmare a bunei administrări a fondurilor, profitul obținut de bancă a crescut continuu, atingând cele mai ridicate cote în anii 1898 (14.459 guldeni și 29 creițari), 1917 (535.884 coroane și 76 filleri) și 1930 (1.798.515 lei). Cele mai substanțiale dividende au fost distribuite acționarilor în anii 1895–1899 (9.000 guldeni), 1919 (150.000 coroane) și 1930 (1.153.000 lei)⁶⁰.

În intervalul de timp scurs între „naționalizarea” instituției bancare (1919) și resimțirea primelor efecte ale crizei economice (1930), conducerea băncii a suferit unele modificări, determinate de cauze obiective:

– În 1923 – din Consiliul de Administrație făceau parte Eduard Bastius (senator orașenesc), Constantin Burdea, dr. Cornel Corneanu, Friederich Pauk, Iuliu Schiller (directorul „Băncii Timișoarei” S.A. Timișoara), Carol Schwab, Leopold Rado (coproprietarul firmei „Silvica”, Întreprindere Industrială și Comercială Caransebeș), Gheorghe Tirbu (inspector veterinar), Nicolae Tabacovici, Ion Răducanu ș.a.

– Adunarea Generală din 9 martie 1924 a desemnat noi membri în Consiliul de Administrație: Iulius Hüttel (Topleț) și Ioan Bibel, arhitect (Rusca).

– La Adunarea Generală, desfășurată în ziua de 17 martie 1926, Consiliul de Administrație al băncii a cooptat noi membri: Rudolf Munk (Caransebeș) și dr. Ernest Halle, avocat (Caransebeș).

– Adunarea Generală, convocată la data de 13 martie 1927, a ales 3 membri noi în Consiliul de Administrație: dr. Iuliu Coste, avocat (fost prefect al județului Timiș-Torontal și al orașului Timișoara), ing. Stan Vidrighin (fost primar-șef al municipiului Timișoara) și dr. Sigismund Szörényi, medic (Caransebeș).

– La Adunarea Generală din 20 martie 1928, în locul ocupat de Iulius Hüttel în Consiliul de Administrație, decedat, a fost cooptat ing. Carol Hüttel, director al firmei „Schramm, Hüttel & Schmidt” S.A. Topleț.

– Adunarea Generală din 22 martie 1929 a desemnat noi membri în Consiliul de Administrație: Gheorghe Crăciun, dr. Cornel Nicoară, dr. Ioan Becker, avocat și Victor Zápory, coproprietarul firmei „M. Steinschneider & Co.” Caransebeș.

– La începutul anului 1930, Consiliul de Administrație era alcătuit din: dr. Iuliu Coste (președinte), fost prefect al județului Timiș-Torontal și al orașului Timișoara; Carol Schwab (vicepreședinte și director general); Eduard Bastius, senator orașenesc; dr. Ioan Becker, avocat; Ioan Bibel, arhitect; ing. Pavel Goanță, președintele Comunității de Avere Caransebeș; dr. Ernest Halle, avocat; Carol Hüttel, director al firmei „Schramm, Hüttel & Schmidt” S.A. Topleț; Leopold Rado – coproprietarul firmei „Silvica”, Întreprindere Industrială și Comercială Caransebeș; Iuliu Schiller, directorul „Băncii Timișoarei” S.A. Timișoara; dr. Sigismund Szörényi, medic; Gheorghe Tirbu, inspector veterinar; ing. Stan Vidrighin, fost primar-șef al municipiului Timișoara; Victor Zápory, coproprietarul firmei „M. Steinschneider & Co.” Caransebeș. Din Comitetul de Supraveghere al băncii făceau parte: Norbert Fischer – director executiv; Robert Halle – președinte; Alexandru Andrei, dr. Francisc Nyiri, Petru Staub și Rudolf Klein – membri⁶¹.

– Banca s-a confruntat cu mari probleme în anii 1931–1939, nereușind să-și revină complet de pe urma crizei economice. Deși a renunțat la participațiile sale la depozitul de spirtoase al fabricii „Timișoreana” S.A. Timișoara, societatea bancară amintită a folosit, aproape exclusiv, creditul de reescont deținut la B.N.R. Capitalul social s-a menținut neschimbat (5.000.000 lei), existând și un fond de rezervă, care s-a diminuat considerabil pe parcursul timpului. Conform bilanțului pe anul 1939, beneficiul net acoperea doar pierderile anilor precedenți, cifrându-se la valoarea de 87.365 lei⁶².

În încercarea de a soluționa dificultățile întâmpinate în desfășurarea activității sale, conducerea băncii a suferit unele modificări, considerate benefice:

– Adunarea Generală din 25 aprilie 1931 l-a desemnat, ca membru în Direcțiunea băncii, pentru un mandat de 2 ani, pe acționarul Carol Sperling, directorul executiv al „Băncii Timișoarei”

⁶⁰ *Ibidem*, f. nenumerotată.

⁶¹ *Ibidem*, f. nenumerotată.

⁶² *Ibidem*, d. 198, f. 48.

S.A. Timișoara, în locul lui Cornel Nicoară, decedat cu puțin timp în urmă.

– În luna octombrie 1934 și-au pierdut calitatea de membri ai Consiliului de Administrație: Carol Sperling (Timișoara), dr. Gheorghe Tirbu (Timișoara), dr. Sigismund Szörényi (Caransebeș), Ioan Bibel (Ruschița), Friederich Pauck (Timișoara) și dr. Cornel Corneanu (Caransebeș). În schimb, dr. Francisc Nyiri (Timișoara) a fost desemnat, ca membru cu drepturi depline, în Consiliul de Administrație⁶³.

– Conform deciziei Adunării Generale din 20 martie 1939, Consiliul de Administrație, ales pe termen de un an, urma să fie alcătuit din: ing. Pavel Goanță, Eduard Bastius, Cornel Drinca, dr. Ernest Halle și Adalbert Mendel. De asemenea, a fost desemnat, tot pe termen de un an, Consiliul de Cenzori, format din: Enric Finz, Alfred Rezacs și Ioan Maier⁶⁴.

– Situația băncii s-a complicat și mai mult în anii 1940–1944, în condițiile economice dificile existente la nivel național, cu repercusiuni directe pe plan local.

Din motive obiective (diminuarea depunerilor, cheltuielile masive, speșele de administrație etc.), conducerea institutului de credit, considerându-l nerentabil, a hotărât lichidarea acestuia, măsură aprobată de Adunarea Generală Extraordinară a societății din 20 aprilie 1940 și intrată în legalitate prin decizia Tribunalului Caransebeș din 3 mai 1940. Cu același prilej au fost desemnați – în calitate de lichidatori ai băncii – dr. Ernest Halle (membru în Consiliul de Administrație) și Norbert Fischer (director), ambii domiciliați în Caransebeș⁶⁵.

Încasările institutului de credit din Caransebeș au stagnat, datorită stării de război și a concentrărilor permanente, pierderile înregistrate fiind impresionante. De pildă, la sfârșitul anului 1941 pierderile băncii însumau 4.326.709 lei, menținându-se la un nivel destul de ridicat și în anii următori. Conducerea societății bancare nu a suferit modificări sensibile în această perioadă, fiind desemnați, în calitate de cenzori supleanți, pe termen de un an, oameni de afaceri cu bună reputație în zonă: Bruno Azzola, Eftimie Căpușa și Metodie Jompan⁶⁶.

– Și anii 1944–1947 s-au dovedit a fi destul de dificili pentru banca din Caransebeș. Capitalul social s-a diminuat considerabil în această perioadă:

de la 5.000.000 lei (în 1944), respectiv 20.000.000 lei (mai 1947), la 935.858 lei stabiliți (decembrie 1947), însă pierderea anului 1944, estimată la valoarea de 4.326.709 lei, a fost acoperită doar prin subscrierea de noi acțiuni⁶⁷.

După reconstituirea capitalului social la valoarea efectivă de 5.000.000 lei (deplin vărsat), dispunând de fonduri reale estimate la 5.399.054 lei, banca amintită a solicitat Consiliului Superior Bancar autorizarea ridicării stării sale de lichidare, conform dispozițiilor art. 54 alin. 21 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, obținând satisfacerea acestei doleanțe prin decizia C.S.B. nr. 109 din 29 iunie 1945⁶⁸.

De altfel, după repunerea sa în funcțiune, banca a obținut, în anul 1946, un profit net în valoare de 1.631.683 lei⁶⁹.

Conducerea societății bancare a suferit unele modificări în acest interval de timp, determinate de motive obiective:

– La Adunarea Generală Extraordinară din 28 mai 1945 s-a hotărât demiterea – în corpore – a conducerii instituției, fiind înlăturați administratorii (Eduard Bastius, Pavel Goanță și Cornel Drinca), cenzorii titulari (Alfred Rezacs și Ioan Mayer), cenzorii supleanți (Bruno Azzola, Eftimie Căpușa și Metodie Jompan) și lichidatorul unic (Leo Demetrovici). În același timp, a fost stabilită componența noii conduceri a societății bancare: dr. Gheorghe Dragu – administrator delegat; Norbert Fischer – director executiv; dr. Nicolae Domăneanțu, dr. Gheorghe Dragu și Alfred Rezacs – membri în Consiliul de Administrație; Dumitru Jian (expert-contabil) și Ioan Emrich – cenzori titulari, respectiv Gustav Klucserics și Ernest Krammer – cenzori supleanți⁷⁰.

– Adunarea Generală din 26 aprilie 1946 a decis cooptarea, în calitate de membru în Consiliul de Administrație, a lui Adalbert Mendel⁷¹.

– În luna iulie 1947 a fost desemnată noua componență a Consiliului de Administrație: Isac Rădulescu – președinte; dr. Gheorghe Dragu, dr. Ladislau Liebmann și Enric Finz – membri⁷².

⁶⁷ *Ibidem*, f. 9, 15; SJCSAN, *fond Banca „Prima Casă de Păstrare din Caransebeș” (1880–1948)*, d. 1/1948, f. 2–4.

⁶⁸ SJTAN, *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 198, f. 27.

⁶⁹ SJCSAN, *fond Tribunalul Caransebeș – firme sociale*, d. 1/1947, f. 707.

⁷⁰ SJTAN, *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 198, f. 25.

⁷¹ *Ibidem*, f. 1.

⁷² SJCSAN, *fond Banca „Prima Casă de Păstrare din Caransebeș” (1880–1948)*, d. 1/1947, f. 1–2.

⁶³ *Ibidem*, d. 14, f. nenumerotată.

⁶⁴ *Ibidem*, d. 198, f. 56.

⁶⁵ *Ibidem*, f. 47, 116–117.

⁶⁶ *Ibidem*, f. 45.

Societatea bancară avea 5 angajați (personal administrativ superior – 3 și personal administrativ inferior – 2), plătiți cu salarii consistente. De pildă, în luna februarie 1947, salariile personalului băncii variau între 10.000–600.000 lei/lună (impozabil), în funcție de poziția deținută în cadrul instituției⁷³.

- Anul 1948 a marcat falimentul acestei instituții bancare, datorită lipsei lichidităților și a imposibilității acoperirii pierderilor. Astfel, „Prima Cassă de Păstrare din Caransebeș” S.p.A. a intrat în lichidare, în baza deciziei Curții Superioare Bancare nr. 78 din 29 aprilie 1948, Norbert Fischer fiind desemnat în calitate de lichidator⁷⁴.

Banca Românească S.A. București, sucursala Caransebeș s-a dovedit a fi o soluție destul de eficientă pentru sprijinirea locuitorilor din zonă. Caransebeșul era legat, prin calea ferată, de Lugoj, Reșița (la cca 40 km depărtare), Turnu Severin și Hațeg. Prin înființarea sucursalei din Caransebeș, industria textilă din Lugoj, industria metalurgică de la Reșița, Ferdinand, Călan și împrejurimi, precum și marile exploatare forestiere învecinate (forestierele Moroeni-Lomaș și Mundus-Borlova) puteau beneficia de structura organizatorică a Băncii Românești. Sucursala urma să se instaleze într-un imobil central (str. Regele Mihai I, nr.11), proprietatea „Băncii Banatului” din Caransebeș⁷⁵.

De altfel, în luna aprilie 1943 au fost stabilite condițiile de bază ale fuziunii cu „Banca Banatului”, Institut de Credit și Comerț S.A. Caransebeș:

1) preschimbarea acțiunilor „Banca Banatului” (11.000 buc. a 500 lei fiecare) în acțiuni „Banca Românească” pe bază de paritate;

2) încadrarea directorului „Băncii Banatului” (Augustin Munteanu) în serviciul Băncii Românești în calitate de director al sucursalei Caransebeș;

3) acceptarea contabilului-procurist al „Băncii Banatului” (Frederic Azzola) în serviciul Băncii Românești în aceeași calitate la sucursala caransebeșeană;

4) angajarea funcționarilor „Băncii Banatului”, Neagoe Bugariu și Maria Pițigoi, în aceleași posturi la sucursala Caransebeș a Băncii Românești;

5) fuziunea cu „Banca Banatului” nu va determina, ulterior, atragerea – în combinație – a altor structuri bancare din zonă⁷⁶.

- „Banca Banatului” a încetat să funcționeze la 1 noiembrie 1943, pe baza unei convenții la

care au aderat toți acționarii „Băncii Banatului”. Direcțiunea sucursalei Caransebeș a Băncii Românești, rezultată prin fuziunea cu „Banca Banatului”, a fost încredințată lui Augustin Munteanu, fostul director al „Băncii Banatului”, iar Gheorghe Ciuca, subdirector al sucursalei din Craiova a Băncii Românești a fost transferat în calitate de subdirector la noua sucursală (din Caransebeș – n.n.). La data menționată mai sus și-a inaugurat activitatea sucursala din Caransebeș a Băncii Românești, executând operațiuni bancare pentru localitățile Caransebeș, Lugoj și Reșița⁷⁷.

Hotărârea de fuziune cuprinsă în procesul-verbal al Adunării generale ordinare a „Băncii Banatului” S.A. Caransebeș din 28 februarie 1944 a fost autorizată de Consiliul Superior Bancar prin Decizia nr. 24, adoptată în ședința din 17 martie 1944, decizie rămasă definitivă⁷⁸.

- Înființarea sucursalei Caransebeș s-a dovedit – cu adevărat – necesară, aducând servicii Băncii Naționale, prin procurarea de fonduri din viramentele firmelor comerciale, deoarece B.N.R. nu avea o sucursală sau agenție în acest oraș. Astfel, în anul 1944, totalul depunerilor sucursalei (68.000.000 lei) reprezentau 86% în raport cu depunerile celorlalte bănci din localitate, plasamentul acesteia (96.000.000 lei) era estimat la 94% comparativ cu plasamentul celorlalte bănci de pe piață, rulmentul contului de virament la B.N.R. se cifra la 1.700.000.000 lei, iar beneficiul net obținut însuma 2.500.000 lei⁷⁹.

Cei 5 salariați ai băncii (directorul, subdirectorul, procuristul și cei 2 funcționari) beneficiau, printre altele, de lemne cu preț redus. De pildă, în iarna anului 1944/1945 angajații instituției bancare au primit 27.500 kg. lemne, la un preț subvenționat – în mare măsură – de banca amintită⁸⁰.

În anul 1945 se preconiza mărirea rețelei de sucursale a Băncii Românești, cu precădere în vestul țării, pornind de la următoarele motive: dezvoltarea Banatului în timpul celui de-al doilea război mondial, încrederea crescândă în Banca Românească, efectele negative ale legii conversiunii asupra multor bănci mici și mijlocii din provincie. Banca Românească avea sucursale în majoritatea localităților țării (Arad, Bacău, Bălți, Bârlad, Botoșani, Brăila, Brașov, Buzău, Calafat, Călărași, Caracal, Cernăuți, Cetatea Albă, Chișinău, Cluj,

⁷³ *Ibidem*, d. 2/1947, f. 1–2; SJTAN, *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 198, f. 22–23.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 18.

⁷⁵ SJCSAN, *fond Banca Românească S.A. București, sucursala Caransebeș*, d. 24/1943–1944, f. 62.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 53.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 64.

⁷⁸ *Ibidem*, *fond Tribunalul Caransebeș – firme sociale*, d. 14/1920–1945, f. 8.

⁷⁹ *Ibidem*, *fond Banca Românească S.A. București, sucursala Caransebeș*, d. 23/1942–1948, f. nenumărată.

⁸⁰ *Ibidem*, d. 28/1943–1944, f. 150.

Constanța, Corabia, Craiova, Focșani, Galați, Giurgiu, Iași, Ismail, Oradea, Piatra Neamț, Pitești, Ploiești, Satu Mare, Sibiu, Târgu – Mureș, Timișoara, Tighina, Tulcea, Turnu Măgurele și Turnu-Severin) și două agenții în București („Obor” și „Grivița”)⁸¹.

Sucursala Caransebeș a Băncii Românești a acordat credite, cu precădere, societății „Mundus-Borlova-Armeniș” din localitate. În luna martie 1946, firma amintită a depus – ca gaj comercial în favoarea Băncii Românești (sucursala Caransebeș) – cantitatea de 1.525 m³ cherestea de fag aburit, în valoare de 302.975.000 lei, pentru acoperirea creditului solicitat, destul de consistent (200.000.000 lei)⁸².

La începutul lunii aprilie 1947, creditul solicitat sucursalei amintite a fost majorat până la valoarea de 2.200.000.000 lei, pentru cumpărarea de bușteni (materii prime) și de materiale tehnice, necesare în procesul de fabricație. Pentru garantarea creditului, firma caransebeșeană oferea – în gaj – o cantitate de 2.051 m³ cherestea de fag aburit, tivit și netivit, la prețul oficial de 2.598.000 lei/m³ (loco-fabrică), în valoare totală de 5.328.498.000 lei⁸³.

La sfârșitul lunii mai 1947, sucursala menționată a aprobat acordarea mai multor credite, care atingeau cifre impresionante:

1) Un credit în valoare de 1.200.000.000 lei, obținut prin majorări succesive ale creditului inițial (de la 200.000.000 lei, respectiv 700.000.000 lei), garantat cu gaj comercial (cherestea de fag aburit, depozitată la Balta Sărată, pe un teren închiriat sediului firmei, cu îndeplinirea tuturor formelor legale), iar gajul urma să fie dat în custodia unei persoane de încredere, plătindu-se o cotă de avans de 70% din prețul oficial loco-fabrică, de maximum 1.500.000 lei/m³ cherestea de fag.

2) Un credit în valoare de 300.000.000 lei, utilizabil sub formă de credit de curier, cu lichidarea avansurilor în 10–15 zile de la ridicarea lor; sucursala caransebeșeană trebuind să țină legătura cu sucursala băncii din Timișoara, remițându-i bilete la ordin pentru suma de 500.000.000 lei, în cadrul creditului de reescont atribuit sucursalei timișorene a Băncii Românești de către B.N.R. Termenul de lichidare a creditului amintit era 31 octombrie 1947, majorarea creditelor acordate firmei „Mundus-Borlova-Armeniș” peste sumele fixate mai sus fiind posibilă numai după ce B.N.R. soluționa cererea de suplimentare a creditului de reescont pentru sediul firmei⁸⁴.

Mai mult, în ziua de 31 mai 1947 au fost remise băncii amintite 14 bucăți polițe în alb, cu valoarea timbrului de 4.000.000 lei, pentru acoperirea creditului contractat de firmă. Tot acum, a fost trimisă scrisoarea societății de asigurare „Adriatică” din Timișoara, prin care aceasta recunoștea dreptul de prioritate în cazul unei daune de maximum 5.000.000.000 lei⁸⁵.

În baza normelor B.N.R. (Direcția Dirijării Creditelor) privitoare la „unicitatea bancară” (noiembrie 1947), firma „Mundus-Borlova-Armeniș” s-a decis să colaboreze numai cu Banca Românească S.A., sucursala Caransebeș, renunțând la declarația dată în favoarea Băncii Ardelene S.A., sucursala Timișoara. De altfel, după stabilizarea monetară, societatea amintită a întrerupt legăturile cu sucursala Caransebeș a Băncii Românești, împrumutându-se – în vederea plătitii salariilor restante – de la Creditul Industrial. La începutul lunii decembrie 1947, conducerea Băncii Naționale era rugată – în mod insistent – să aprobe două credite, în regim de urgență, pentru societatea „Mundus-Borlova-Armeniș”: un credit-curier, în sumă de 1.000.000 lei stabilizați și un credit pentru producție, în valoare de 12.000.000 lei stabilizați, credite necesare „spre a putea continua și spori producția în exploatarea și în uzinele noastre”; totodată, Banca Românească trebuia autorizată să lichideze angajamentele societății menționate mai sus la Creditul Industrial (2.400.000 lei stabilizați) și la Banca Ardeleană S.A., sucursala Timișoara (2.000.000 lei stabilizați)⁸⁶.

Sucursala Caransebeș a Băncii Românești și-a diminuat considerabil veniturile, datorită scăderii ratei dobânzilor percepute la împrumuturi. Conform deciziei Consiliului de Administrație al Băncii Naționale din 21 mai 1948, dobânzile practicate la împrumuturi au fost stabilite la următoarele valori: 6% – la împrumuturile acordate pentru agricultura propriu-zisă, inclusiv pentru cumpărări de vite de muncă și pentru iernatul animalelor; 7% – la împrumuturile alocate pentru viticultură, pomicultură, apicultură, sericicultură, grădinărit, orezării, crescătorii, îngrășătorii de animale și păsări; 7% – la împrumuturile acordate meșteșugarilor. În afară de dobânzile arătate mai sus, băncile nu mai puteau percepe alte taxe sau comisioane⁸⁷.

Pregătirile efectuate în vederea naționalizării sucursalei amintite au inclus o evaluare amănunțită a bunurilor mobile și imobile deținute de sucursală. Bunurile mobile ale sucursalei Caransebeș erau

⁸¹ *Ibidem*, d. 33/1945–1946, f. 1.

⁸² *Ibidem*, d. 37/1946–1948, f. 49.

⁸³ *Ibidem*, f. 65.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 78–79.

⁸⁵ *Ibidem*, f. 77.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 222.

⁸⁷ *Ibidem*, d. 41/1948–1949, f. 18.

estimate la valoarea de 119.700 lei stabilizați: sala de operațiuni (bancare – n.n.) – 34.700 lei; sala de contabilitate – 18.400 lei; Camera Direcțiunii – 17.900 lei; Arhiva – 11.300 lei; Camera de Inspecție – 37.400 lei⁸⁸.

Imediat după naționalizare, în luna iulie 1948, personalul sucursalei a primit un avans la salariu, în valoare de 25.300 lei și la lemne de foc, în valoare de 32.400 lei, iar în gestiunea sucursalei au fost păstrate solduri creditoare, în valoare totală de 168.645 lei, pentru sucursalele Brașov și Timișoara ale Băncii Românești⁸⁹.

Sucursala din Caransebeș a Băncii Românești deținea bunuri imobile în comunele Luncavița, Mărul și Teregova, intrate în proprietatea sa la data de 28 februarie 1944, prin fuziunea „Băncii Banatului” din Caransebeș cu Banca Românească din București. Imobilul din comuna Luncavița, în suprafață de 128 jug. intravilan, construit din piatră și lemn, înconjurat de un teren de aproximativ 9 jug. 2.773 stj.p., fusese achiziționat – prin licitație publică – de „Banca Banatului”, conform deciziei Judecătoriai Mixte Caransebeș nr. 315/1931, la prețul de 28.750 lei; imobilul din comuna Mărul, înconjurat de un teren estimat la 3,5 jug. 1.200 stj.p., fusese cumpărat – la licitație publică – de „Banca Banatului”, în baza deciziei Judecătoriai Mixte Caransebeș nr. 1597/1941, cu prețul de 15.900 lei; imobilul din comuna Teregova, cu un teren de 2 jug. 400 stj.p., fusese achiziționat – prin licitație publică – de „Banca Banatului”, conform deciziei Judecătoriai Mixte Caransebeș nr. 1647/1930, la prețul de 18.000 lei. Aceste imobile nu au plătit impozite către Fisc, deoarece au fost utilizate – și după organizarea licitațiilor publice – de către foștii proprietari⁹⁰.

Banca Românească, sucursala Caransebeș a intrat în procedură de lichidare în toamna anului 1948. În procesul-verbal încheiat la 9 octombrie 1948 între Augustin Munteanu, reprezentantul sucursalei Băncii Românești din Caransebeș și Vasile Butiuc, directorul Agenției B.N.R. din aceeași localitate, în prezența lui Pavel Bojin, directorul sucursalei B.N.R. din Lugoj, a fost prezentată oferta definitivă a Agenției B.N.R. din Caransebeș pentru achiziționarea sucursalei caransebeșene a Băncii Românești (130.600 lei)⁹¹.

La sfârșitul anului 1948 a fost desemnat lichidatorul Centralei Băncii Românești, în persoana lui N. Gaspard. În urma naționalizării tuturor

imobilelor Băncii Românești și a încetării oricărei surse de venituri pentru instituția bancară amintită, conform instrucțiunilor primite de la Curtea Superioară Bancară, Centrala Băncii Românești a renunțat la serviciile lui Augustin Munteanu, directorul sucursalei Caransebeș, cu începere de la 16 mai 1950, arhiva sucursalei, aflată încă în posesia directorului, trebuind să fie predată în decurs de o lună⁹².

„Banca Graniței” S.A. Caransebeș s-a înființat la 15 aprilie 1923. Printre membrii fondatori ai băncii se numărau persoane fizice și juridice, precum: dr. Virgil Budințianu, preoții Nicolae și Liviu Corneanu, dr. Cornel Corucanu, Teodor Dragomir, Ioan Liviu Frățilă, Andrei Meda, Nistor Stoichescu, Petru Talpeș și banca „Timișiana”⁹³.

Instituția bancară amintită a fost afectată, la rândul ei, de legea conversiunii datoriilor agricole, cu impact până în anii 1943–1944. De pildă, în anul 1943 banca avea creanțe în conversiune în valoare de 1.114.955 lei, datorând creditorilor săi o sumă destul de consistentă (1.060.000 lei)⁹⁴.

În aceste condiții, beneficiul net al băncii s-a menținut la un nivel destul de scăzut: 73.261 lei (în 1943) și, respectiv, 58.294 lei (în 1944)⁹⁵.

Capitalul social a rămas neschimbat până în anul 1945 (3.000.000 lei), majorarea sa putând determina obținerea unui beneficiu net mult mai consistent⁹⁶.

La sfârșitul anului 1945 s-a procedat la majorarea capitalului social până la suma de 25.000.000 lei și asigurarea unui fond de rezervă, suplimentat până la valoarea de 4.527.000 lei, ceea ce a determinat obținerea unui beneficiu net de 1.723.000 lei, în anul 1946⁹⁷.

Banca amintită a continuat să acorde credite locuitorilor de diverse profesii din zona Caransebeșului și în anul 1947. De pildă, în primele 7 luni ale anului 1947, societatea bancară a alocat 14 credite, în valoare totală de 33.300.000 lei (vechi – n.n.), direcționate – în principal – spre agricultori (10 credite, însumând 28.450.000 lei), dar și spre unii proprietari din mediul urban, personalități de vază ale orașului (4 credite, în valoare totală de 4.850.000 lei)⁹⁸.

⁹² *Ibidem*, d. 47/1948–1950, f. 127.

⁹³ SJTAN, *fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj*, d. 74/1938–1948, f. nenumărată.

⁹⁴ *Buletinul Oficial Bancar*, București, anul VIII, nr. 36, 3 mai 1944, 331.

⁹⁵ *Ibidem*, p. 331; vezi SJTAN, *fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj*, d. 74/1938–1948, f. nenumărată.

⁹⁶ *Ibidem*, f. nenumărată.

⁹⁷ *B.O.B.*, București, anul XI, nr.38–39, 14 mai 1947, 428.

⁹⁸ SJTAN, *fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj*, d. 74/1938–1948, f. nenumărată.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 20–24.

⁸⁹ *Ibidem*, d. 47/1948–1950, f. 24–35, 38.

⁹⁰ *Ibidem*, d. 36/1946–1949, f. 9–13, 17–19, 27–29.

⁹¹ *Ibidem*, d. 41/1948–1949, f. 42–45.

Conducerea băncii s-a menținut, în linii mari, neschimbată. Din Consiliul de Administrație făceau parte: dr. Dimitrie Novăcescu, avocat și Nicolae Corneanu, proprietar (retras în anul 1946). Consiliul de Cenzori era alcătuit din: expertul-contabil Dimitrie Jianu, contabil-șef la Comunitatea de Avere și Ștefan Târziu, inginer (cooptat în anul 1947) – cenzori titulari; Ioan Buru, pensionar – cenzor supleant⁹⁹.

În preajma naționalizării, capitalul social al băncii a fost redus, în urma recalculării, la suma de 3.921.000 lei stabilizați, societatea bancară amintită având un fond de rezervă legală în valoare de 397.000 lei stabilizați și ipoteci estimate la 23.173.000 lei¹⁰⁰.

„Banca Banatului”, Institut de Credit și Comerț S.A. Caransebeș s-a constituit, în mod oficial, în luna octombrie 1920, cu acceptul Ministerului Finanțelor, în baza articolelor 154 și 155 din Legea comercială. Concomitent, s-a dispus desființarea Consorțiului de păstrare și împrumuturi Caransebeș, existent la acea dată¹⁰¹.

În statutele adoptate în luna august 1920 se preciza scopul societății bancare: „a înlesni contractarea de credite reale, păstrarea de capitaluri și orice lucrare pe terenul comerțului și altor afaceri de economie și de bancă”. Capitalul social inițial era de 1.000.000 coroane (500.000 lei), împărțit în 1.000 bucăți acțiuni a 1.000 coroane (500 lei). Conducerea băncii era exercitată, conform statutului, prin intermediul următoarelor organe: Adunarea Generală, Consiliul de Administrație și Consiliul de Control¹⁰².

Fondarea băncii s-a făcut în interesul gospodăriilor țărănești, creditarea presupunând existența a unor fonduri de rezervă substanțiale și a unui capital social în măsură să acopere toate operațiunile bancare. Deși, prin decizia Ministerului Industriei și Comerțului nr. 64.751/1921, s-a aprobat sporirea capitalului social de la 500.000 lei la 2.000.000 lei, împărțit în 4.000 bucăți acțiuni nominative, organele de conducere ale institutului de credit amintit nu au avut la dispoziție mijloacele necesare în această direcție până în anul 1929. În intervalul 1929–1943, capitalul social s-a majorat considerabil: 1.500.000 lei (în 1929), 2.000.000 lei (în 1931), 4.010.000 lei (în 1940) și, respectiv, 5.500.000 lei (în 1943)¹⁰³.

⁹⁹ *Ibidem*, f. nenumărată; vezi *Buletinul Oficial Bancar*, București, anul VIII, nr.36, 3 mai 1944, 331.

¹⁰⁰ SJTAN, *fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj*, d. 74/1938–1948, f. nenumărată.

¹⁰¹ SJCASAN, *fond Tribunalul Caransebeș – firme sociale*, d. 14/1920–1945, f. 148.

¹⁰² *Ibidem*, f. 155–161.

¹⁰³ *Ibidem*, f. 41, 244, 254, 330, 425, 536.

Profitul net obținut de societatea bancară din Caransebeș a cunoscut unele fluctuații, determinate de evoluțiile de pe piața financiară din zonă, legea conversiunii datoriilor agricole și urbane amenințând însăși existența institutelor de credit: 17.305 lei (în 1920), 301.009 lei (în 1925), 843.523 lei (în 1929), 250.743 lei (în 1932), 174.927 lei (în 1936), 310.900 lei (în 1938), 330.391 lei (în 1939), 104.331 lei (în 1940), 320.393 lei (în 1941), 304.716 lei (în 1943)¹⁰⁴.

La câțiva ani după criza economică, mai precis în 1936, banca amintită a reluat operațiunile de plasamente, acordând credite productive și pe termen scurt, în valoare totală de 2.223.628 lei¹⁰⁵. În anii următori, „Banca Banatului” din Caransebeș a continuat politica de creditare a ramurilor economice din zonă, bazându-se pe sprijinul oferit de Banca Națională a României – Agenția Lugoj și de primul-ministru, patriarhul Miron Cristea: în 1938 a alocat noi credite pe termene scurte, cuprinse între 6 luni și 2 ani, în valoare totală de 9.279.125 lei¹⁰⁶; în anul 1939 a acordat noi credite, tot pe termene scurte (3–6 luni sau 1–2 ani), în valoare totală de 4.129.710 lei¹⁰⁷; în 1940 a alocat noi credite, pe termene de până la 3 ani, în valoare totală de 5.594.113 lei¹⁰⁸; în anul 1941 s-au depus eforturi deosebite pentru promovarea gospodăriilor țărănești, sprijinirea meseriilor și finanțarea firmelor comerciale deținute de etnicii români, acordând noi credite pe termene scurte (între 3 luni și 2 ani) și, în cazuri speciale, pe termen de până la 5 ani, în valoare totală de 2.667.957 lei etc.¹⁰⁹.

Merită menționat și acționariatul „Băncii Banatului”. De pildă, la sfârșitul anului 1944, institutul de credit amintit avea 57 acționari, persoane fizice și juridice, din Caransebeș (28), Timișoara (9), Reșița (8 acționari persoane fizice, la care se adăuga Comunitatea Bisericii Romano-Catolice), Mehadia, Oravița, Orșova, Lugoj, Glimboca, Arad, București ș.a.m.d. Cei mai importanți acționari făceau parte din conducerea instituției bancare: dr. Alexandru Morariu, Alexandru Bălaș, dr. Dimitrie Cioloca, Sabin Evuțian, Gheorghe Frățilă, Gheorghe Morariu, Augustin Muntean, Gheorghe Neamțu, Constantin Pepa, Ioan

¹⁰⁴ *Ibidem*, f. 41, 139, 254, 330, 425, 536; SJTAN, *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 201, f. 21, 27, 50, 93.

¹⁰⁵ SJTAN, *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 201, f. 20.

¹⁰⁶ *Ibidem*, f. 23, 26.

¹⁰⁷ *Ibidem*, f. 49.

¹⁰⁸ *Ibidem*, f. 9.

¹⁰⁹ *Ibidem*, f. 91.

Popovici, Vichentie Radu, Nicolae Simeria, Ioan Șușoiu, Dimitrie Sgaverdia etc.¹¹⁰.

În perioada funcționării sale (1920–1944), s-au produs unele schimbări și la nivelul conducerii. De exemplu, la începutul anului 1921, Consiliul de Administrație era alcătuit din: dr. Alexandru Morariu (președinte); Alexandru Bălaș, dr. Cornel Cornean, dr. Dimitrie Cioloca, dr. Virgil Budințian, Sabin Evuțian, George Frățilă, Virgil Musta, Ilie Orzescu, Ioan Popovici (membri)¹¹¹.

În anul 1925 au fost consemnate modificări minore în componența Consiliului de Administrație, prin demisiile a 2 membri (dr. Cornel Cornean și dr. Virgil Budințian). În schimb, celelalte organe de conducere ale băncii și-au păstrat neschimbată componența: Direcțiunea era alcătuită din Augustin Munteanu (director, expert-contabil) și Frederic Azzola (contabil autorizat); la rândul său, Consiliul de Control era format din dr. Constantin Popasu (președinte), Nicolae Ivănescu, dr. Vasile Stoichiță, Petru Popovici, Dimitrie Sgaverdia și Ioan Șușoiu (membri)¹¹².

După marea criză economică (1929–1933) au survenit unele schimbări notabile în conducerea institutului de credit amintit. Astfel, Adunarea Generală convocată la 29 aprilie 1933 a stabilit noua structură a forurilor de conducere. Din Consiliul de Administrație făceau parte Alexandru Bălaș, Sabin Evuțian, dr. Vasile Loichiță și Ioan Popovici – aleși pentru un mandat de 6 ani, iar Comisia de Cenzori era formată din 4 membri, desemnați pentru un mandat de 1 an: dr. Dimitrie Cioloca, Nicolae Ivănescu, Dimitrie Sgaverdia și Ioan Șușoiu¹¹³.

În anul 1934 conducerea societății bancare caransebeșene era exercitată de 9 administratori (Alexandru Bălaș – inginer silvic, Sabin Evuțian – inspector în învățământul secundar, Gheorghe Frățilă – preot ortodox român, dr. Vasile Loichiță – profesor universitar, dr. Alexandru Morariu – notar public, Gheorghe Morariu – comerciant, Ioan Popovici – proprietar, Virgil Musta – proto-pop și Augustin Muntean – director consistorial) și 4 cenzori (dr. Dimitrie Cioloca – profesor de teologie, Nicolae Ivănescu – preot ortodox român,

Dimitrie Sgaverdia – director consistorial și Ioan Șușoiu – agronom)¹¹⁴.

În anii următori au fost consemnate noi modificări în privința institutului de credit amintit: în luna aprilie 1937 s-a produs decesul lui Gheorghe Frățilă, fondator al băncii și membru în Consiliul de Administrație¹¹⁵; în luna aprilie 1939, Dimitrie Sgaverdia a fost cooptat în Consiliul de Administrație, pe locul rămas vacant, pe o perioadă de 3 ani¹¹⁶.

De asemenea, conform prevederilor decretului-lege nr. 3548 din 1940, a fost redus drastic numărul administratorilor și cenzorilor, mulți dintre fondatorii institutului de credit din Caransebeș fiind obligați să renunțe la mandatul lor (administratorii Sabin Evuțian, dr. Vasile Loichiță, Virgil Musta și Dimitrie Sgaverdia, la care se adăugau cenzorii Titus Anton, Nicolae Ivănescu și Romulus Șoimu)¹¹⁷.

Adunarea Generală a băncii, întrunită în ședință la data de 24 aprilie 1941, a fost de acord ca acționarii importanți ai instituției să poată îndeplini funcțiile de administratori și cenzori și în cadrul altor societăți comerciale și industriale, în limita prevederilor din decretul-lege nr. 3548 (art. 4, 5 și 7): dr. Alexandru Morariu, ca administrator la Industria de Lemn „Mundus-Borlova-Armeniș” din Caransebeș și la Fabrica de Pălării din Timișoara; Ioan Popovici, în calitate de cenzor la „Banca Poporală” din Caransebeș; Augustin Munteanu, în funcția de cenzor la Întreprinderea Forestieră din Mehadia și la Industria de Lemn „Mundus-Borlova-Armeniș” din Caransebeș. Tot acum, acționarii societății caransebeșene au luat act de decesul lui Alexandru Bălaș (fondator și administrator) și de demisia lui Gheorghe Morariu din Consiliul de Administrație, cu începere de la 25 martie 1941¹¹⁸.

Fuziunea dintre Banca Românească (cu sediul în București) și „Banca Banatului” (cu sediul în Caransebeș) a fost hotărâtă de Adunarea Generală Extraordinară a Băncii Românești din 26 februarie 1944 și de Adunarea Generală Extraordinară a „Băncii Banatului” din 28 februarie 1944. În consecință, prin decizia Consiliului Superior Bancar nr. 24 din 17 martie 1944 s-a aprobat absorbția „Băncii Banatului”, prin fuziune, de către Banca Românească. „Banca Banatului” venea cu un

¹¹⁰ SJCSAN, *fond Tribunalul Caransebeș – firme sociale*, d. 14/1920–1945, f. 139–140; vezi SJTAN, *fond Banca Națională a României – sucursala Lugoj*, d. 72/1938–1944, f. nenumărată.

¹¹¹ SJCSAN, *fond Tribunalul Caransebeș – firme sociale*, d. 14/1920–1945, f. 254.

¹¹² *Ibidem*, f. 425.

¹¹³ *Ibidem*, f. 139–140.

¹¹⁴ SJTAN, *fond Camera de Comerț și Industrie Lugoj – firme sociale și bancare*, d. 201, f. 58, 60.

¹¹⁵ *Ibidem*, f. 21.

¹¹⁶ *Ibidem*, f. 24.

¹¹⁷ *Ibidem*, f. 9.

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 10.

aport de capital estimat la 5.500.000 lei, iar Banca Românească avea o participație de 630.500.000 lei (inclusiv aportul societății bancare caransebeșene), supunându-se unor cercetări amănunțite privind situația sa financiară din partea B.N.R. – Agenția Lugoj. Acceptul fuziunii celor două bănci s-a făcut în baza articolelor 45 și 52 din Legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă¹¹⁹.

După evenimentele de la 23 august 1944 băncile și-au pierdut independența operațiunilor, reducându-se la un număr minim, ca organe ale statului de centralizare maximă a resurselor și de plasare a acestora în obiecte, fapte care au agravat problemele economice, sociale și naționale ale României. În a doua jumătate a anului 1944, din cauza stării deosebite în care se găsea economia, Banca Națională a României a fost obligată să utilizeze resursele proprii — emisiunea, disponibilitățile bănești ale populației, ale bugetului de stat — pentru creditarea unor acțiuni impuse de situație, ca: înzestrarea armatei, acțiunile întreprinse împreună cu armata sovietică, îndeplinirea obligațiilor rezultate din Convenția de Armistițiu, refacerea distrugerilor pricinuite de război, susținerea industriei și agriculturii și aprovizionarea populației.

În perioada postbelică, controlul statului s-a instituit treptat asupra tuturor ramurilor economiei naționale. În opinia guvernului Groza era necesară, mai mult ca oricând, trecerea sistemului bancar românesc sub controlul exclusiv al statului. Au fost adoptate o serie de măsuri, în această direcție: etatizarea B.N.R. (decembrie 1946); reorganizarea băncilor populare (iunie 1947); „Legea pentru controlul utilizării creditelor” (iulie 1947); reforma monetară (august 1947); naționalizarea principalelor mijloace de producție, inclusiv băncile (iunie 1948); înființarea Comisiei de Stat a Planificării (iulie 1948); decretul nr. 197 pentru dizolvarea și lichidarea întreprinderilor și instituțiilor de credit (august 1948); decretul nr. 320 de organizare a Băncii Republicii Populare Române — Bancă de Stat, noua denumire a B.N.R. (decembrie 1948). Prin decretul de organizare, Băncii Republicii Populare Române — Bancă de Stat i-au fost atribuite funcții de bancă socialistă, cu rol central în sistemul bancar, având ca principale sarcini: reglementarea circulației bănești, creditarea economiei naționale, organizarea decontărilor și plăților în economie.

În anii 1944–1945 importanța băncilor din județul Severin s-a diminuat considerabil, datorită devalorizării accelerate a monedei naționale și a orientării firmelor industriale și comerciale spre alte

surse de creditare. Cu toate impedimentele arătate mai sus, pe cuprinsul județului Severin își desfășurau activitatea numeroase bănci, majoritatea concentrate în orașele Lugoj și Caransebeș, unele dintre acestea redeschizându-și porțile în timpul regimului antonescian: „Banca Comerțului” S.A. Craiova – sucursala Lugoj; „Făgețana”, Institut de Credit și Economii S.A. Făget; „Banca Caraș-Severinului” S.A. Lugoj; Banca „Albina”, Institut de Credit și Economii S.A. Sibiu – sucursala Lugoj; „Creditul Bănățan” S.A. Lugoj; „Pârvoșana” S.p.A. Pârvoșana, Institut de Credit și Economii; „Banca Graniței” S.A. Caransebeș; „Cărășana”, Casă de Economii Lugoj; „Craina” S.p.A. Teregova, Institut de Credit și Economii; „Banca Poporală”, Institut de Credit și Economii S.A. Caransebeș – cu sucursale la Teregova și Mehadia (jud. Severin), Bozovici (jud. Caraș), Buziaș (jud. Timiș) și expoziții la Sacul și Eșelnița (jud. Severin); „Banca Banatului”, Institut de Credit, Economii și Comerț S.A. Caransebeș; Banca „Economul” S.A. Iablanița; „Prima Cassă de Păstrare” S.p.A. Caransebeș; Banca Agrară Cluj – sucursala Lugoj; „Băncile Bănățene Unite” Arad – sucursala Lugoj; Banca de Credit S.p.A. Orșova; Banca de Credit și Comercială Română S.A. Făget; Banca din Făget S.p.A.; „Comuna” S.A. Căvăran, Institut de Credit și Economii; „Mehadia”, Cassă de Păstrare S.p.A. Mehadia; „Munteana”, Cassă de Păstrare S.p.A. Cornereva; Banca Națională a României – Agenția Lugoj; „Banca Timișoarei” S.A. Timișoara – sucursalele Lugoj și Orșova etc.

În perioada 1946–1948 instituțiile bancare au alocat credite substanțiale și pentru întreprinderile industriale de pe raza județului Severin, în vederea achiziționării de materii prime și utilaje performante. În perioada studiată, băncile și instituțiile de credit din județul Severin au încercat, în limita posibilităților, să crediteze alte sectoare economice, cu prioritate agricultura și industria, în condițiile crizei profunde în care se afla și regiunea respectivă.

LA SITUATION FINANCIÈRE-BANCAIRE DANS LE DÉPARTEMENT DU SEVERIN (1944–1948) (III)

(Résumé)

« Cărășana », Caisse d'Épargne de Lugosch, constituée à la fin du XIXème siècle, s'est adaptée en permanence au milieu économique de cette zone, en détenant des participations significatives aux plusieurs entreprises de notre pays. Malgré les difficultés de la période 1939–1941, la banque évoquée a réussi à contribuer, à profusion, au développement de l'agriculture, du commerce et de l'industrie locale.

¹¹⁹ SJCSAN, *fond Tribunalul Caransebeș – firme sociale*, d. 14/1920–1945, f. 23–25.

Le processus de « roumainisation » de la banque lugoschienne a continué pendant les années 1944–1948: les juifs ne faisaient guère partie de son actionnariat.

Le support invariable de « La Banque de Timișoara » S.A. Timișoara a déterminé l'amélioration de l'activité de l'institut du crédit lugoschien après la deuxième Guerre Mondiale.

La société « Cărășana » est devenue, pendant l'année 1947, l'unique banque du département de Severin qui devait financer l'industrie régionale, mais, à cause de quelques mesures économiques absurdes et d'un contrôle augmenté de l'État, dans la politique de financement, la situation financière de cette banque s'est aggravée

davantage. Cependant, au début de l'année 1948, la banque lugoschienne disposait du capital suffisant et elle était capable de développer son activité d'une manière honorable. En dépit de cela, on a décidé le déclenchement du procès de terminaison de la banque mentionnée.

D'autres institutions bancaires du département de Severin se confrontaient, aussi, avec des problèmes similaires: « La Banque Populaire », Institut de Crédit et d'Épargne Caransebeș; « La Première Caisse de Conservation » S.p.A. Caransebeș; La Banque Roumaine S.A. Bucarest – succursale Caransebeș; « La Banque de la Frontière » S.A. Caransebeș; « La Banque du Banat », Institut de Crédit et de Commerce S.A. Caransebeș.